

Lovforslag nr. L 98. Fremsat den 29. november 1995 af arbejdsministeren (Jytte Andersen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om arbejdsmiljø¹⁾

(Unge under 18 år)

§ 1

I lov om arbejdsmiljø, jf. lovekendtgørelse nr. 184 af 22. marts 1995, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, stk. 2, nr. 1, indsættes efter »husholdning,«: »jf. dog § 59,«.

2. I § 2, stk. 2, nr. 2, ændres »jf. dog § 59, stk. 1-3,« til »jf. dog § 59,«.

3. Kapitel 10 affattes således:

»§ 59. Reglerne i dette kapitel finder anvendelse på unges arbejde for en arbejdsgiver, herunder også det arbejde, som er nævnt i § 2, stk. 2, nr. 1, og nr. 2.

§ 60. Ved beskæftigelse af unge under 18 år skal der ved arbejdets planlægning, tilrettelæggelse og udførelse tages hensyn til den unges alder, udvikling og helbredstilstand samt til indvirkningen på skolegang eller anden uddannelse.

Stk. 2. Unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, må ikke beskæftiges ved arbejde.

Stk. 3. Arbejdsministeren fastsætter nærmere regler om unges beskæftigelse, herunder højere aldersgrænser end 15 år for beskæftigelse ved visse former for arbejde, med henblik på at sikre, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Der kan

fastsættes særlige regler for unge under uddannelse.

Stk. 4. Arbejdsministeren kan fastsætte, at lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde, som enten udføres i arbejdsgiverens private husholdning eller udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden, herunder i landbrugsvirksomheder, undtages fra forbudet i stk. 2 og §§ 61-62 under nærmere angivne betingelser og begrænsninger. Det er en forudsætning, at arbejdet ikke indebærer fare for den unges sikkerhed og sundhed.

Stk. 5. For unge, der hører til arbejdsgiverens familie og husstand, herunder i landbrugsvirksomheder under hensyn til de unges særlige kendskab til landbrugsforhold, kan arbejdsministeren fastsætte fravigelser fra aldersgrænser, fastsat i medfør af stk. 3, under nærmere angivne betingelser og begrænsninger.

Stk. 6. Arbejdsministeren kan tillige fastsætte regler om,

- 1) at unge, der er fyldt 13 år, kan have lettere arbejde inden for nærmere afgrænsede former for arbejde og under nærmere fastsatte betingelser og vilkår,
- 2) at forbudet i stk. 2 og § 61 kan fraviges for unge, der er fyldt 14 år, og som arbejder som led i en uddannelse, og
- 3) at forbudet i stk. 2 og §§ 61-62 kan fraviges for så vidt angår unges optræden i forestillinger m.v. af kulturel eller kunstnerisk art, sportsarrangementer eller ved optagelse af

¹⁾ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører Rådets direktiv nr. 94/33/EF af 22. juni 1994 om beskyttelse af unge på arbejdspladsen, EFT L 216, s. 12.

film eller lignende, under nærmere fastsatte betingelser og vilkår, idet der skal dog for så vidt angår unge, som er under 13 år, skal indhentes tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

Stk. 7. Arbejdsgiveren skal ved beskæftigelse af unge, der er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, gøre de unges forældre eller værge bekendt med beskæftigelsen, herunder arbejdstidens længde, samt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med arbejdet, og de foranstaltninger, der er truffet vedrørende sikkerhed og sundhed.

§ 61. Arbejdstiden for unge under 18 år må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme fag, og arbejdstiden må endvidere ikke overstige 8 timer om dagen og 40 timer om ugen.

Stk. 2. Den daglige arbejdstid for unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, må ikke overstige 2 timer på skoledage og 7 timer på andre dage end skoledage. Dog må unge, som er fyldt 15 år, men stadig omfattet af undervisningspligten, arbejde 8 timer på andre dage end skoledage. Den samlede ugentlige arbejdstid må ikke overstige 12 timer i uger med skoledage og 35 timer i andre uger end skoleuger. Dog må unge, der er fyldt 15 år, men stadig omfattet af undervisningspligten, arbejde 40 timer i andre uger, end skoleuger. For unge, som er under 15 år, men som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, må arbejdstiden ikke overstige 7 timer om dagen og 35 timer om ugen.

Stk. 3. Hvis den daglige arbejdstid overstiger 4 1/2 time, skal unge under 18 år have en pause på mindst 30 minutter. Pausen skal være passende beliggende og om muligt sammenhængende.

Stk. 4. Unge under 18 år må ikke arbejde i tidsrummet mellem kl. 20 og kl. 6.

Stk. 5. Arbejdsministeren kan fastsætte særlige regler om

- 1) arbejdstidens tilrettelæggelse og beregning i tilfælde, hvor unge arbejder som led i en uddannelse eller arbejder for flere arbejdsgivere,
- 2) i hvilket omfang stk. 1 kan fraviges for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten,
- 3) at unge, som er omfattet af undervisningspligten, skal have en helt arbejdsfri periode i løbet af skoleferien, og

- 4) at bestemmelsen i stk. 4 kan fraviges for fag eller faglige områder, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt, for unge der er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, dog således at unge under ingen omstændigheder må arbejde i tidsrummet mellem kl. 24 og kl. 4.

§ 62. Unge under 18 år skal have en sammenhængende hvileperiode på mindst 12 timer i døgnet. Dog skal unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, have en sammenhængende hvileperiode på mindst 14 timer i døgnet.

Stk. 2. Inden for hver periode på 7 døgn skal unge under 18 år have to fridøgn, om muligt i sammenhæng. Et af disse fridøgn skal så vidt muligt falde på søndage.

Stk. 3. For fag og faglige områder eller for særlige arbejdsformer, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt, kan arbejdsministeren fastsætte særlige regler om

- 1) varigheden af hvileperioden for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, når der gives den unge en kompenserende hvileperiode,
- 2) udsættelse af fridøgn for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, når der gives den unge kompenserende fridøgn,
- 3) afbrydelse af hvileperiode, og
- 4) begrænsning af fridøgn, idet der dog altid skal gives den unge mindst 36 timers frihed i sammenhæng inden for hver periode af 7 døgn.

§ 62a. Arbejdsministeren kan i øvrigt fastsætte regler om, at § 61, stk. 1, 3, og 4, kan fraviges i de i § 53, stk. 4, nævnte tilfælde for unge, som er fyldt 15 år og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 1996, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 60, stk. 7, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3, har også virkning for arbejdsforhold, der er indgået før lovens ikrafttræden. Arbejdsgiveren skal for arbejdsaftaler, der er indgået før lovens ikrafttræden, have givet forældrene eller værgen underretning, som nævnt i bestemmelsen, inden den 1. juni 1996.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslaget ændrer de særlige regler om unges arbejde i arbejdsmiljøloven og gennemfører Rådets direktiv 94/33/EF af 22. juni 1994 om beskyttelse af unge på arbejdspladsen. Direktivet om beskyttelse af unge på arbejdspladsen er et minimumsdirektiv med hjemmel i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) artikel 118 a. Direktivet skal være opfyldt af medlemsstaterne senest den 22. juni 1996. Direktivet er optrykt som bilag til lovforslaget.

Arbejdsmiljølovens kapitel 10 har ikke været ændret siden vedtagelsen af den oprindelige lov i 1975. Der henvises til Folketingstidende 1974-75 FF sp. 2273-2296 og sp. 595-610 samt Folketingstidende FF 1975-1976 sp. 59-60, 382-383, 3033-3110, 3261-3276, Tillæg A 1974-75 sp. 7827-7830 og sp. 1919-1021, Tillæg B sp. 1679-1866 og sp. 161-284, Tillæg C sp. 85-110.

Derudover har ændringen af arbejdsmiljøloven i 1992, der dog primært omhandlede lovens straffebestemmelser, betydning for bedømmelse af lovforslaget. Ved denne lovændring blev strafferammen for overtrædelse af lovens kapitel 10 hævet fra fængsel i 1 år til fængsel i 2 år. Der henvises til Folketingstidende FF sp. 7304-7319 og sp. 9830-9831, Tillæg A sp. 5171-5180, Tillæg B sp. 1389-1390, Tillæg C sp. 1143-1144.

I det nuværende kapitel 10 er fastsat nogle generelle krav til unges beskæftigelse ved erhvervs-mæssigt arbejde, herunder regler om arbejdstid, hvileperiode og dennes beliggenhed, og i tilslutning hertil bemyndigelser til arbejdsministeren til at fastsætte nærmere regler herom. Denne nærmere regulering findes for nuværende i 6 bekendtgørelser, som alle er udarbejdet ud fra hensynet til de unges sikkerhed og sundhed og erkendelsen af, at unge på arbejdsmarkedet er en gruppe, der skal tages ekstra hensyn til, da denne gruppe kræver beskyttelse mod de særlige risici, der skyldes deres manglende erfaring, manglende bevidsthed om eksisterende eller potentielle risici eller det forhold, at de endnu ikke er fuldt udviklede.

Direktivet og arbejdsmiljølovens kapitel 10 hviler på samme beskyttelseshensyn, og niveauet i de gældende regler er i det væsentlige det samme, men på visse punkter er direktivets krav strengere eller udformet således, at disse nødvendiggør en tilpasning af de danske regler.

Siden 1990 har der været gennemført en række initiativer, som særligt har sat fokus på unges beskæftigelse. Arbejdstilsynet har således bl.a. ved samtlige virksomhedsbesøg haft opmærksomheden rettet mod ulovlig beskæftigelse af unge under 18 år. Der har derudover været gennemført en særlig indsats, rettet mod det arbejde unge under 25 år udfører. Arbejdsmiljøfondet har ligeledes i en årrække støttet og på anden måde medvirket i bestræbelserne på at fremme folkeskolernes undervisning i arbejdsmiljø.

Endvidere nedsatte Folketinget i 1992 en kommission, der skulle undersøge børn og unges erhvervsarbejde, herunder baggrunden for arbejdet, og i den forbindelse overveje forslag til ændringer, der kan sikre børn og unge bedre arbejdsvilkår. Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejde afgav betænkning i 1993. Kommissionen anbefalede bl.a. en oplysnings- og informationsindsats, målrettet de unge, deres forældre, arbejdsgivere og lærere.

Unge beskæftigelse har således allerede i en årrække haft en særlig bevågenhed. Blandt andet på baggrund af anbefalingerne fra Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejde vil dette højt prioriterede arbejde fortsætte, gennem oplysning og information på såvel centralt som lokalt plan.

2. En af de væsentligste forskelle mellem de gældende regler og direktivet er den fastsatte nedre aldersgrænse for unges erhvervs-mæssige beskæftigelse. Direktivet fastsætter en dobbeltbetingelse, idet den unge både skal være fyldt 15 år og ikke længere omfattet af undervisningspligten, medens arbejdsmiljølovens § 59, stk. 1, blot kræver, at den unge er fyldt 15 år.

Ligesom arbejdsmiljølovens § 59 giver direktivet mulighed for at fastsætte lempelser fra denne hovedregel ved lettere arbejde. Lempelserne skal ifølge direktivet begrænses til bestemte arbejdsformer, der bestemmes i national lovgivning, og kan ikke fravige

en minimum aldersgrænse på 13 år. Dette bevirker, at lovens generelle undtagelse, for så vidt angår lettere hjælpearbejde, ikke kan opretholdes, da denne er for vid og uden en nedre aldersgrænse. Ændringen af aldersgrænsen for unges adgang til erhvervs-mæssigt arbejde får desuden som konsekvens, at opregningen i bekendtgørelsesform af, hvad de unge må beskæftiges med, skal ændres, dog således at unge, der er fyldt 13 år må beskæftiges med det hidtil tilladte arbejde.

Direktivet fastsætter maksimumgrænser for unges daglige og ugentlige arbejdstid. Arbejdstidsreglerne skal justeres i overensstemmelse hermed. Ifølge arbejdsmiljølovens § 60 må arbejdstiden for unge ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne. Denne regel videreføres for de unge, der er fyldt 15 år og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten.

For unge under 15 år indeholder direktivet en strengere regel om hvileperioden end reglen i arbejdsmiljøloven. Der indføres for disse helt unge en minimum hvileperiode på 14 timer i døgn.

Fridøgsreglerne er i dag fælles for de unge og de voksne, og fastsat i arbejdsmiljølovens kapitel 9. Disse regler kan ikke opretholdes, da fridøgsreglerne i direktivet for de unge er strengere end reglerne om fridøgn i kapitel 9. De unge skal inden for hver periode af syv døgn have to fridøgn.

Direktivet gælder enhver form for arbejde for en arbejdsgiver, herunder også arbejde i en arbejdsgivers private husholdning og arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgivers familie, som hører til husstanden. Unges beskæftigelse ved sådant arbejde har kun delvist været omfattet af reglerne i arbejdsmiljølovens kapitel 10, som følge af undtagelserne i lovens § 2. Det er derfor nødvendigt at begrænse disse undtagelser, så reglerne for unge bliver gældende i fuldt omfang ved sådant arbejde. Lovforslaget indeholder i overensstemmelse med direktivet en bemyndigelse til at fastsætte fravigelser fra reglerne, når sådant arbejde kun udføres lejlighedsvist eller kortvarigt af den unge.

Denne lempelsesmulighed er - ligesom de øvrige muligheder direktivet giver for at lempe fra forbudet mod at beskæftige unge, som er under 15 år eller som er omfattet af undervisningspligten - betinget af, at arbejdet ikke er skadeligt eller farligt for den unge.

Ved arbejde, der kan indebære ricisi for unge, indeholder direktivet forbud mod, at unge under 18 år beskæftiges. Forbudene kan lempes for unge, der er fyldt 15 år, og når det er nødvendigt af hensyn til deres erhvervsuddannelse. Det er derfor ikke muligt at opretholde arbejdsmiljølovens § 59, stk. 2 om lave aldersgrænser end 15 år for beskæftigelse af un-

ge af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand, ved arbejde med tekniske anlæg, maskiner, hjælpemidler, stoffer eller materialer, der kan frembyde fare for dem.

3. Direktivet er et minimumsdirektiv, og er som sådan ikke til hinder for, at medlemsstaterne fastsætter et højere beskyttelsesniveau, end direktivet angiver. Samtidig indeholder direktivet dog en bestemmelse om, at medlemsstaterne ikke ved gennemførelsen af direktivet må sænke det gældende beskyttelsesniveau for unge. Dette bevirker, at lovforslaget viderefører gældende regler i det omfang, de giver gunstigere beskyttelse af de unge end direktivet. Som eksempel på opretholdelse af det gældende beskyttelsesniveau kan nævnes, at den maksimale ugentlige arbejdstid for unge, som er fyldt 15 år, i lovforslaget er fastsat til 40 timer, hvilket er i overensstemmelse med direktivets grænse for ugentlig arbejdstid. Da arbejdstiden i Danmark almindeligvis er 37 timer, er der for at opretholde det gældende beskyttelsesniveau indsat, at arbejdstiden ikke må overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne der er beskæftiget i samme fag.

I lighed med arbejdsmiljøloven som helhed, er lovforslaget affattet, så det fastlægger nogle generelle, overordnede krav og i tilslutning hertil fastsætter nogle bemyndigelser til arbejdsministeren, således at der administrativt kan ske den nødvendige detailregulering bl. a. til opfyldelse af direktivets mere specielle bestemmelser. Intentionen ved denne regelfastsættelse er, at videreføre de gældende administrative regler på området og alene at foretage den tilpasning og supplerings, som er nødvendig af hensyn til direktivet.

4. Forslaget til ændringen af arbejdsmiljølovens kapitel 10 giver, udover gennemførelse af Rådets direktiv, mulighed for at ændre de tilhørende bekendtgørelser om børn og unges arbejde, som foruden loven har været til hinder for Danmarks tiltrædelse af ILO konvention nr. 138 om mindstealder for adgang til beskæftigelse fra 1973. ILO konventionen fastsætter, som direktivet, en nedre aldersgrænse på 13 år, for adgangen til arbejde. Der har ikke i arbejdsmiljøloven været fastsat en nedre aldersgrænse for adgangen til beskæftigelse, men en 10-års grænse har hidtil været gældende.

5. Bekendtgørelserne om børn og unges arbejde agtes sammenskrevet, således at reglerne bliver sammenhængende og overskuelige, som foreslået af Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejde.

6. Forslaget har være forelagt Arbejdsmiljørådet til udtalelse. Derudover har der været foretaget høringer af Justitsministeriet, Finansministeriet, Erhvervsministeriet, Undervisningsministeriet, Land-

brugs- og Fiskeriministeriet, Miljø- og Energiministeriet, Socialministeriet, Sundhedsministeriet, Kulturministeriet, Kirkeministeriet og Ligestillingsrådet.

7. Lovforslaget forventes ikke at medføre miljømæssige eller væsentlige administrative eller økonomiske konsekvenser for det offentlige.

8. Lovforslaget får erhvervsøkonomiske konsekvenser, da den nedre aldersgrænse for adgang til beskæftigelse hæves fra 10 år til 13 år.

Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejde anslår, at ca. 10 % af de 10-12-årige har fast fritidsjobs med en gennemsnitlig arbejdstid på ca. 3 timer om ugen. Dette svarer til ca. 17.700 unge som arbejder i ca. 120 timer pr. år. Til dette tal skal lægges sæsonbetonede jobs. Baseret på landbrugets egen undersøgelse til Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejde, arbejder ca. 400 »fremmede« unger hver 25 timer pr. år i sæsonen.

Blandt landbrugets egne unge arbejder 38% af de 10-12-årige på bedriften, hvilket med lige store år-gange beløber sig til i alt 4.500 unge. Af disse unge arbejder 2/3 jævnligt (skønsmæssigt 200 timer pr. år), og resten arbejder sæsonvis i ca. 25 timer pr. år.

Den følgende beregning forudsætter, at hele aldersgruppen af 10-12-årige skal erstattes med unge, der er fyldt 13 år. Dette er ikke tilfældet. Der er ikke her taget hensyn til, at en stor del af denne gruppe udfører lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde i arbejdsgiverens private husholdning, da der ikke foreligger statistik herfor.

Kommissionen om børn og unges erhvervsarbejdes undersøgelse viser, at gruppen af 13-14-årige i gennemsnit modtager fra 0 til 5 kroner mere i løn end den yngre gruppe. Anvendes maksimumbeløbet bliver meromkostningerne for erhverv og husholdninger ved at ansætte unge, som er fyldt 13 år som fast arbejdskraft på 600 kroner pr. ung pr. år, i alt maksimalt 14 millioner kroner. Beløbet på 14 millioner er fordelt på både erhverv og private husholdninger. For landbruget bliver meromkostningen på 1000 kr. pr. ung pr. år, da denne gruppe har en højere gennemsnitlig arbejdstid. Landbrugets meromkostninger kan beregnes til maksimalt 3.3 millioner kroner.

Indførelsen af en underretningspligt overfor indehaverne af forældremyndigheden herunder for så vidt angår arbejdsforhold, der er indgået under den hidtil gældende lovgivning, anses ikke at have nævneværdige erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 og nr. 2

Ændringerne består i en tilpasning af undtagelserne i § 2, stk. 2, nr. 1, og nr. 2, så de bringes i overensstemmelse med udvidelsen af kapitel 10's anvendelsesområde. Der henvises til bemærkningerne nedenfor til nr. 3.

Til nr. 3

Til § 59

Bestemmelsen er ny og indsat for at tydeliggøre kapitlets *anvendelsesområde*. Dette er i det gældende kapitel 10 angivet med begrebet »erhvervsmæssigt«, som udgår. Den ny bestemmelse udvider kapitel 10's område ved at inddrage det i § 2, stk. 2, nr. 1, og nr. 2, nævnte arbejde fuldt ud under dets regler. Herefter vil kapitlet i overensstemmelse med direktivet omfatte ethvert arbejde for en arbejdsgiver, også sådant arbejde, som den unge udfører i arbejdsgiverens private husholdning, og arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden. Der henvises til omtalen af bemyndigelsesbestemmelsen i § 60, stk. 4.

Til § 60

Den foreslåede § 60 erstatter og ændrer den gældende § 59. § 60, stk. 1, er indsat som en *generel forsvarlighedsbestemmelse*, der angiver de særlige hensyn, der skal tages i betragtning ved beskæftigelse af unge, herunder alder, udvikling og helbredstilstand. Bestemmelsen har baggrund i direktivets generelle krav, navnlig artikel 6 og artikel 7, men bestemmelsen er samtidig en videreførelse af den gældende § 59, stk. 5, der som retningslinie ved regelfastsættelse efter § 59 angiver samme hensyn. Disse grundlæggende hensyn er med lovforslaget gjort til det overordnede krav i kapitlet om unge under 18 år. Bestemmelsen gælder enhver beskæftigelse af unge. De pågældende hensyn skal altså altid vurderes ved beskæftigelse af unge under 18 år, også hvor beskæftigelsen er omfattet af lempelsesregler i forhold til kapitlets andre bestemmelser.

Begreberne »arbejdets planlægning, tilrettelæggelse og udførelse« er de samme, som anvendes i arbejdsmiljølovens § 38.

Lovforslaget indfører direktivets dobbeltbetingelse for unges beskæftigelse i § 60, stk. 2. *Adgangen til arbejde* er betinget af en aldersgrænse på 15 år og afslutning af den obligatoriske undervisningspligt.

Begrebet »omfattet af undervisningspligten«, som det går igen i flere af lovforslagets bestemmelser, henviser til den i Danmark fastsatte almindelige undervisningspligt, som i henhold til Lovbekendtgørelse nr. 311 af 25. april 1994 om folkeskolen, er på 9 år. Det sigtes med den brede formulering at sikre, at reglen er tidssvarende, således at den vil være gældende for den til enhver tid lovfastsatte undervisningspligt.

Lovforslagets § 60, stk. 3, bemyndiger arbejdsministeren til at fastsætte nærmere regler om arbejdets forsvarlige udførelse, og at indføre højere aldersgrænser for *visse former for arbejde*, for at sikre at unge ikke udfører arbejde, som efter sin beskaffenhed generelt kan være farligt for de unge, når deres manglende erfaring og bevidsthed om risici samt større sårbarhed tages i betragtning, jf. lovforslagets § 60, stk. 1.

§ 60, stk. 3, giver den nødvendige bemyndigelse til at fastsætte detalregler, der opfylder direktivets artikel 6 og artikel 7. Den erstatter den nugældende § 59, stk. 3. De gældende regler på dette område, fastsat i en bekendtgørelse, er stort set i overensstemmelse med direktivets angivelser af forbud i artikel 7, og tænkes stort set videreført. Visse justeringer af disse regler er dog nødvendige, da direktivet indeholder nogle yderligere forbud, eksempelvis forbud mod, at unge arbejder med giftige eller vilde dyr.

Der kan i henhold til lovforslaget indføres særlige regler for unge, som følger en uddannelse. Dette har baggrund i direktivets artikel 7, stk. 3, og regler, som findes i gældende lovgivning, hvilket medfører at gældende regler videreføres. Der tænkes her hovedsageligt på arbejdssituationer – som kan indeholde visse faremomenter – men som indgår som et nødvendigt led i den unges erhvervsuddannelse.

§ 60, stk. 4, har baggrund i direktivets artikel 2, der giver mulighed for at fastsætte undtagelser for *arbejde, der er lejlighedsvist eller kortvarigt*, når det finder sted i en arbejdsgivers private husholdning eller i en virksomhed, hvor arbejdet udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden. Ifølge direktivet skal de undtagelser, der fastsættes nærmere afgrænses og betinges. Arbejdsministeren bemyndiges til at fastsætte regler, som fx at de unge skal have grundig oplæring i arbejdet og være under effektivt og stadigt tilsyn.

Bestemmelsen vil navnlig kunne få betydning for børns deltagelse i arbejdet på familielandbrug og tjenesteydelser af lettere karakter. Der vil dog kun kunne blive tale om arbejde af begrænset omfang, da arbejdet som ovenfor nævnt skal være lejlighedsvist eller kortvarigt.

Bestemmelsen giver ikke adgang til at undtage fra den generelle forsvarlighedsbestemmelse i § 60, stk. 1, og fra de bestemmelser, specielt aldersgrænser for visse former for arbejde, som fastsættes i medfør af § 60, stk. 3.

§ 60, stk. 5, giver mulighed for at fastsætte *fravigelser fra aldersgrænser* fastsat i medfør af § 60, stk. 3, for unge, der må antages at have en særlig erfaring og kendskab til et område, således som det eksempelvis er tilfældet indenfor landbruget. Med hensyn til begrænsninger og betingelser kan dette fx bestå i en grundig oplæring af de unge og et stadigt tilsyn. Bestemmelsen giver ikke adgang til at fastsætte fravigelser fra den generelle forsvarlighedsbestemmelse i § 60, stk. 1.

§ 60, stk. 6, samler de *bemyndigelsesbestemmelser*, der relaterer sig til unges adgang til arbejde.

De nugældende regler i arbejdsmiljølovens kapitel 10 giver adgang til at fastsætte regler om unges lettere erhvervs-mæssige arbejde, der fraviger aldersgrænsen på 15 år, men angiver ikke en nedre aldersgrænse for unges erhvervs-mæssige beskæftigelse. Direktivet indeholder en lignende bestemmelse, men kun for unge, der er fyldt 13 år. Den nederste aldersgrænse i dansk ret har indtil nu været fastsat i bekendtgørelsesform til 10 år. 10-års grænsen skal af hensyn til direktivet ændres. § 60, stk. 6, nr. 1, er udformet som en bemyndigelsesbestemmelse, da revisionen af den eksisterende liste om tilladte arbejdsformer vil kræve en ret detaljeret regelfastsættelse, og det findes derfor mest hensigtsmæssigt at dette sker administrativt.

Som noget nyt får arbejdsministeren med § 60, stk. 6, nr. 2, mulighed for at udarbejde regler om fravigelse af 15-års grænsen for adgangen til arbejde samt reglerne om arbejdstid, dog undtaget natarbejdsreglerne, for unge, som arbejder som led i en uddannelse. Direktivet indeholder i artikel 8, stk. 3, en bestemmelse om, at den tid, den unge i forbindelse med uddannelsen bruger på undervisning, skal regnes med til arbejdstiden. I lovforslagets § 61, stk. 5, nr. 1, findes hjemmel til at fastsætte nærmere regler herom.

Arbejdsministeren får med § 60, stk. 6, nr. 3, bemyndigelse til at udfærdige regler for børns deltagelse i offentlige forestillinger eller deltagelse i anden kunstnerisk aktivitet svarende til den nuværende bemyndigelse i § 59, stk. 4, nr. 2. Der er ingen nedre aldersgrænse for anvendelsen af bestemmelsen, men af hensyn til direktivets artikel 5, stk. 1, er tilføjet, at der for unge under 13 år skal meddeles tilladelse i det enkelte tilfælde.

Efter gældende regler, som er fra 1964, skal unge under 15 år have en tilladelse, som meddeles af poli-

tiet. Politiet skal påse at den generelle forsvarlighedsbestemmelse i § 60, stk. 1, overholdes, hvilket betyder, at politiet kun må meddele tilladelse i det enkelte tilfælde, såfremt barnets medvirken skønnes forsvarlig. Der skal navnlig tages hensyn til barnets alder, helbredstilstand og miljø, dets skolegang, arten og hyppigheden af dets medvirken, den daglige arbejdstid samt arbejdsstedets og engagementets varighed og lignende. For tilladelsen kan der fastsættes sådanne vilkår, som i det enkelte tilfælde findes påkrævet.

Optræden, som udelukkende sker som led i klub- eller foreningsaktiviteter, eller som led i kirkelige aktiviteter, og som ikke har karakter af et arbejde, er ikke omfattet af lovens kapitel 10, og der er således ingen pligt til at indhente tilladelse. Dette gælder fx folkekirkens børnekor, hvor der er tale om en uddannelses- eller fritidsaktivitet, og hvor betaling for medvirken alene er en godtgørelse for faktiske udgifter.

Lovforslagets § 60, stk. 7, indfører en generel pligt for arbejdsgivere til at *underrette forældremyndighedens indehaver eller værgen om unges beskæftigelse*. Bestemmelsen relaterer sig til unge under 15 år eller unge, som stadig er omfattet af undervisningspligten. Bestemmelsen har baggrund i direktivets artikel 6, stk. 3, men er med lovforslaget udvidet til en generel underretningspligt for arbejdsgiveren.

Bestemmelsen er i overensstemmelse med principperne i lov nr. 387 af 14. juni 1995 om forældremyndighed og samvær. Forældremyndighedens indehaver skal i henhold til denne lov bl.a. drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Derudover fremgår det af lovens kapitel 3, at forældremyndighedens indehaver kan ophæve en arbejdsaftale, som et barn har indgået på egen hånd, såfremt hensynet til barnets opdragelse eller velfærd kræver det.

Endvidere underbygger bestemmelsen den forpligtelse som forældre til de unge har efter arbejdsmiljølovens § 87. Der er ikke opstillet formkrav til underretningen, og denne vil kunne ske mundtligt.

Direktivet opstiller derudover det krav, at alle unge under 18 år selv skal gøres bekendt med eventuelle risici ved arbejdet samt de foranstaltninger, der er truffet for at sikre deres sikkerhed og sundhed. Dette krav er allerede opfyldt med arbejdsmiljølovens § 17.

Til § 61

§ 61 erstatter og ændrer den gældende § 60. Den gældende regel i § 60 om unges arbejdstid foreskriver, at *arbejdstiden for unge under 18 år normalt ikke*

må overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget indenfor samme fag, og at den daglige arbejdstid ikke må overstige 10 timer pr. dag. Dette er ikke i overensstemmelse med direktivet.

I forslaget er valgt et maksimum på en samlet ugentlig arbejdstid på 40 timer, hvilket er i overensstemmelse med direktivets grænse for ugentlig arbejdstid. Den maksimale daglige arbejdstid er fastsat til 8 timer, svarende til direktivets bestemmelser.

Som en yderligere beskyttelse af de unge, og fastholdelse af det gældende beskyttelsesniveau i tilfælde, hvor arbejdstiden indenfor et fag er lavere end 40 timer om ugen, er desuden fastsat, at den sædvanlige ugentlige arbejdstid for voksne ikke må overskrides.

Direktivet indeholder i artikel 8 særlige arbejdstidsbegrænsninger for unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten. Disse unge må efter § 61, stk. 2, i skoleuger arbejde 2 timer om dagen og 12 timer om ugen. Arbejdstidsreglen er begrundet i betragtninger om yderligere hensyntagen til den yngste gruppe. De unge under 15 år, som stadig er omfattet af undervisningspligten, skal have de bedste muligheder for at kunne følge og få udbytte af deres daglige skolegang.

Unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten må i skolefri perioder maksimalt arbejde i 7 timer om dagen og 35 timer om ugen. Dette er en skærpelse af gældende regler. § 61, stk. 2, fastsætter derudover et maksimum i antallet af arbejdstimer for unge, som er under 15 år, men som har afsluttet deres undervisningspligt. Bestemmelsen har grundlag i direktivets artikel 8, stk. 1, litra d, der som en ufravigelig minimumsbestemmelse fastsætter et maksimum på 7 timer om dagen og 35 timer om ugen for disse unge. Bestemmelsen har betydning ved udførelse af lettere arbejde efter de særlige regler herom.

Unge, som er fyldt 15 år men som stadig er omfattet af undervisningspligten, må i skolefri perioder arbejde 8 timer dagligt og 40 timer om ugen, hvilket er i overensstemmelse med gældende regler.

Med lovforslagets § 61, stk. 3, indføres en speciel *pause-regel*, gældende for alle unge under 18 år. Dermed gennemføres direktivets artikel 12. Artiklen fastsætter intet om, på hvilket tidspunkt af den daglige arbejdstid pausen skal gives. Den kan efter ordlyden ligge først eller sidst i arbejdstiden, men vil klart tjene sit formål bedst, hvis den bryder arbejdstiden. § 61, stk. 3, fastsætter derfor, at den skal være passende beliggende, og dermed fastholdes det niveau, der er gældende efter den nuværende § 60, stk. 2. Herudover fastsætter direktivet og dermed lovforslaget, at pausen om muligt skal være sammenhængende.

§ 61, stk. 4, indeholder forbud mod *unges aften- og natarbejde*. Direktivets bestemmelser herom findes i artikel 9. Det gældende forbud i arbejdsmiljølovens § 61, stk. 1 mod arbejde mellem kl. 20.00 og kl. 06.00 for alle unge under 18 år er strengere end direktivets krav og opretholdes derfor i forslaget § 61, stk. 4.

§ 61, stk. 5, relaterer sig til alle de foregående bestemmelser i § 61, og giver hjemmel til at fastsætte nærmere forskrifter vedrørende arbejdstiden i 4 tilfælde.

Bemyndigelsen i § 61, stk. 5, nr. 1, om arbejdstidens tilrettelæggelse og beregning tager navnlig sigte på den regulering, der vil kunne blive nødvendig til opfyldelse af bestemmelsen i direktivets artikel 8, stk. 3 og 4. Som nævnt ovenfor til § 60, stk. 6, nr. 2, fastsætter artikel 8, stk. 3, at undervisningstid skal regnes med til arbejdstiden i de tilfælde, hvor den unge arbejder som led i en uddannelses- eller praktikordning. Artikel 8, stk. 4, foreskriver, at hvis en ung er ansat af flere arbejdsgivere, så skal de præsterede arbejdsdage og arbejdstimer lægges sammen ved beregning af arbejdstiden. Vedrørende spørgsmålet om, hvem der er ansvarlig for, at arbejdstidsreglerne overholdes, når unge arbejder for flere arbejdsgivere, henvises til § 60, stk. 7, som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 3, og arbejdsmiljølovens § 87.

Bemyndigelsen i § 61, stk. 5, nr. 2, er en videreførelse af den nugældende § 62, stk. 1, nr. 1, men er på baggrund af direktivets artikel 8, stk. 5 indskrænket til at omhandle unge, som er fyldt 15 år eller unge, som ikke længere er omfattet af undervisningspligten. Arbejdstidsreglerne kan kun fraviges i særlige tilfælde hvor arbejdets karakter nødvendiggør dette, fx indenfor landbrug. Der kan ikke fastsættes regler som fraviger natarbejde-, hviletids- og fridøgnreglerne.

Bemyndigelsen i § 61, stk. 5, nr. 3, har baggrund i direktivets artikel 11, hvorefter unge, som er omfattet af undervisningspligten, så vidt muligt skal have en årlig hvileperiode, og den giver arbejdsministeren mulighed for at indføre regler om, at unge, der stadig er omfattet af undervisningspligten, får en arbejdsfri periode i løbet af sommerens skoleferie.

Bemyndigelsen i § 61, stk. 5, nr. 4, giver arbejdsministeren mulighed for at udarbejde mere lempelige regler end fastsat i § 61, stk. 4, for 15-17-åriges aften- og natarbejde inden for særlige områder, forudsat at de unge har opfyldt deres undervisningspligt. Adgangen til at lempe har grundlag i artikel 9, stk. 2. Der kan således ikke lempes for tidsrummet mellem kl. 24.00 og kl. 04.00, hvilket er i overensstemmelse med gældende praksis. Der er på dette grundlag mulighed for stort set at opretholde de særlige gældende undtagelser for unges aften- og natarbejde inden-

for visse områder, som er fastsat i bekendtgørelsesform.

Til § 62

§ 62 erstatter og ændrer § 61 samt §§ 53 - 56 om fridøgn for så vidt angår unge under 18 år.

I henhold til lovforslaget § 62, stk. 1, skal unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, have en sammenhængende *hvileperiode* på mindst 14 timer i døgnet. For andre unge skal den sammenhængende hvileperiode være på mindst 12 timer i døgnet. Bestemmelsen gennemfører direktivets artikel 10, stk. 1. Af hensyn til direktivet har det været nødvendigt at stramme de nugældende regler om unges hvileperiode, da den i arbejdsmiljøloven er fælles for alle unge og på 12 timer, jf. den gældende § 61.

Efter de gældende regler omfattes unge under 18 år af de samme regler om *fridøgn*, som gælder for voksne (Arbejdsmiljølovens §§ 53-56). Direktivets regler er strengere end disse. Det er derfor nødvendigt at stramme de nugældende regler om fridøgn, for så vidt angår unge, ved indsættelse af en ny regel i kapitel 10. I overensstemmelse med direktivets artikel 10, stk. 2, fastsætter lovforslagets § 62, stk. 2, at alle unge under 18 år skal have en ugentlig hvileperiode på 2 døgn. I henhold til arbejdsmiljølovens § 53 skal det ugentlige fridøgn ligge i umiddelbar tilslutning til en daglig hvileperiode. Dette skal ikke videreføres i de nye regler for unge under 18 år, da de unge nu som minimum skal have to hele fridøgn.

I henhold til arbejdsmiljølovens § 53 skal det ugentlige fridøgn så vidt muligt falde på søndage. Denne bestemmelse er, også med baggrund i direktivet, overført til § 62, stk. 2.

Med § 62, stk. 3, følges systematikken fra §§ 60-61 med én bestemmelse, som samler *bemyndigelsesbestemmelserne for hvileperiode og fridøgn*. De gældende regler er bredere end direktivets, også for så vidt angår bemyndigelser. Direktivets bestemmelser er mere detaljerede og på visse punkter, som fx fridøgnreglen, strengere. På denne baggrund foreslås det at fastsætte bemyndigelsesbestemmelsen i overensstemmelse med direktivets lempelsesbestemmelser.

Det er med bestemmelsen søgt at videreføre de allerede gældende regler om hvileperiode og fridøgn, herunder sprogbrug i det omfang dette er foreneligt med direktivet. Udtrykket »fag og faglige områder samt særlige arbejdsformer« er en kombination af § 54 og § 55 i arbejdsmiljøloven. Dette kan efter omstændighederne dække bladbudes uddeling af aviser og reklamer.

F. t. l. vedr. arbejdsmiljø

Bestemmelsen i § 62, stk. 3, nr. 1, viderefører bemyndigelsen i den nuværende § 62, stk. 2, til at fastsætte særlige regler om hvileperiodens varighed for fag eller faglige områder, men begrænses til »unge, der er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten«. Bestemmelsen har grundlag i direktivets artikel 10, stk. 4, hvorefter det er muligt at fastsætte særlige regler vedrørende hvileperioden for eksempelvis områder som landbruget og hotel- og restaurationssektoren.

§ 62, stk. 3, nr. 2, giver bemyndigelse for arbejdsministeren til fastsættelse af regler om udsættelse af fridøgn, som har baggrund i direktivets artikel 10, stk. 4, hvorefter det er muligt at fastsætte særlige regler vedrørende fridøgn for områder som eksempelvis landbruget og hotel- og restaurationssektoren.

Bestemmelsen i § 62, stk. 3, nr. 3, har baggrund i direktivets artikel 10, stk. 3, hvorefter medlemsstaterne kan tillade afbrydelse af hvileperioden i forbindelse med aktiviteter, der er kendetegnet ved flere kortere arbejdsperioder eller af kortere varighed i løbet af hele dagen.

Ifølge direktivets artikel 10, stk. 2, kan fridøgn-reglen fraviges, hvis det af tekniske eller organisatoriske grunde er berettiget, idet der dog altid skal gives den unge mindst 36 timers hvil i sammenhæng. Arbejdsministeren bemyndiges i § 62, stk. 3, nr. 4, til at foretage den nærmere regulering.

Til § 62 a

§ 62 a erstatter den gældende § 62. Som kapitel 10 nu fremtræder i lovforslaget, findes alle de specielle regler om unge i dette kapitel. Arbejdsmiljølovens § 53, stk. 4, er ikke længere gældende for unge under 18 år. Dette betyder, at der i kapitel 10 skal indsættes en bestemmelse som viderefører reglerne om force majeure i kapitel 9. Direktivet indeholder i artikel 13 en bestemmelse, hvorefter der for sådanne situationer kan gives adgang til at fravige visse af direktivets krav om arbejdstid, natarbejde og pauser på nogle nærmere angivne betingelser. § 62 a har grundlag i denne artikel. Ved benyttelse af denne bemyndigelse skal reglen udformes i overensstemmelse med de betingelser, der er indeholdt i artikel 13.

Til § 2

Med § 2 foreslås det, at loven træder i kraft den 1. april 1996. Bestemmelsen i § 60, stk. 7, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3, har også virkning for arbejdsaftaler, der er indgået under den hidtil gældende lovgivning. Da arbejdsgiverne også skal give underretning i de arbejdsforhold, der er etableret før lovens ikrafttræden, foreslås det, at der gives en vis længere periode til arbejdsgiverens opfyldelse af underretningspligten over for indehaverne af forældremyndigheden ved beskæftigelse af unge under 15 år eller unge, som stadig er omfattet af undervisningspligten. I arbejdsforhold, der er etableret før lovens ikrafttræden, skal der være foretaget underretning senest den 1. juni 1996.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

1. § 2 affattes således:

»§ 2. Loven omfatter arbejde for en arbejdsgiver.

Stk. 2. Undtaget er

- 1) arbejde i arbejdsgiverens private husholdning, jf. dog § 59,
- 2) arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand, jf. dog § 59,
- 3) arbejde, der udføres af militære, og som kan henregnes til egentlig militærtjeneste.

Stk. 3. Følgende bestemmelser omfatter også arbejde, der ikke udføres for en arbejdsgiver, samt det arbejde, der er nævnt i stk. 2:

- 1) § 20 om flere arbejdsgivere m.v. på samme arbejdssted, §§ 30 - 36 om leverandører m. fl. og § 37 om bygherrer m.v.,
- 2) §§ 38 og 39, for så vidt angår de i § 39, stk. 1, nr. 1 og 2, omhandlede arbejder, samt § 41,
- 3) §§ 45 - 47 om tekniske hjælpemidler m.v.,
- 4) kapitel 8 om stoffer og materialer,
- 5) § 58 om vejtransport.«

»§ 59. Reglerne i dette kapitel finder anvendelse på unges arbejde for en arbejdsgiver, herunder også det arbejde, som er nævnt i § 2, stk 2, nr. 1 og nr. 2.«

§ 2. Loven omfatter arbejde for en arbejdsgiver.

Stk. 2. Undtaget er

- 1) arbejde i arbejdsgiverens private husholdning,
- 2) arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand, jf. dog § 59, stk 1 - 3,
- 3) arbejde, der udføres af militære, og som kan henregnes til egentlig militærtjeneste.

Stk. 3. Følgende bestemmelser omfatter også arbejde, der ikke udføres for en arbejdsgiver, samt det arbejde, der nævnt i stk. 2:

- 1) § 20 om flere arbejdsgivere m.v. på samme arbejdssted, §§ 30 -36 om leverandører m.fl. og § 37 om bygherrer m.v.,
- 2) §§ 38 og 39, for så vidt angår de § 39, stk. 1, nr. 1 og 2, omhandlede arbejder, samt § 41,
- 3) §§ 45 - 47 om tekniske hjælpemidler m.v.,
- 4) kapitel 8 om stoffer og materialer,
- 5) § 58 om vejtransport.

2. § 60 affattes således:

»§ 60. Ved beskæftigelse af unge under 18 år skal der ved arbejdets planlægning, tilrettelæggelse og udførelse tages hensyn til den unges alder, udvikling og helbredstilstand samt til indvirkningen på skolegang eller anden uddannelse.

Stk. 2. Unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten må ikke beskæftiges ved arbejde.

Stk. 3. Arbejdsministeren fastsætter nærmere regler om unges beskæftigelse, herunder højere aldersgrænser end 15 år for beskæftigelse ved disse former for arbejde, med henblik på at sikre, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Der kan fastsættes særlige regler for unge under uddannelse.

Stk. 4. Arbejdsministeren kan fastsætte, at lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde, som enten udføres i arbejdsgiverens private husholdning eller udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden, herunder i landbrugsvirksomheder, undtages fra forbudet i stk. 2 og §§ 61 - 62 under nærmere angivne betingelser og begrænsninger. Det er en forudsætning, at arbej-

det ikke indebærer fare for den unges sikkerhed og sundhed.

Stk. 5. For unge, der hører til arbejdsgiverens familie og husstand, herunder i landbrugsvirksomheder under hensyn til de unges særlige kendskab til landbrugsforhold, kan arbejdsministeren fastsætte fravigelser fra aldersgrænser, fastsat i medfør af stk. 3, under nærmere angivne betingelser og begrænsninger.

Stk. 6. Arbejdsministeren kan tillige fastsætte regler om,

- 1) at unge, der er fyldt 13 år, kan have lettere arbejde inden for nærmere afgrænsede former for arbejde og under nærmere fastsatte betingelser og vilkår,
- 2) at forbudet i stk. 2 og § 61 kan fraviges for unge, der er fyldt 14 år, og som arbejder som led i en uddannelse, og
- 3) at forbudet i stk. 2 og §§ 61-62 kan fraviges for så vidt angår unges optræden i forestillinger m.v. af kulturel eller kunstnerisk art., sportsarrangementer eller ved optagelse af film eller lignende, under nærmere fastsatte betingelser og vilkår, idet der skal dog for så vidt angår unge, som er under 13 år skal indhentes tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

Stk. 7. Arbejdsgiveren skal ved beskæftigelse af unge, der er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, gøre de unges forældre eller værge bekendt med beskæftigelsen, herunder arbejdstidens længde samt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med arbejdet, og de foranstaltninger, der er truffet vedrørende sikkerhed og sundhed.«

§ 59. Unge mennesker under 15 år må ikke anvendes til erhvervsmæssigt arbejde bortset fra let hjælpearbejde i 2 timer daglig. For unge af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand, gælder forbudet kun arbejde med tekniske anlæg, maskiner, hjælpemidler, stoffer eller materialer, der kan frembyde fare for dem.

Stk. 2. For landbrug kan arbejdsministeren fastsætte regler om en lavere aldersgrænse end 15 år for beskæftigelse af unge af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand, ved arbejde med tekniske anlæg, maskiner, hjælpemidler, stoffer eller materialer, der kan frembyde fare for dem.

Stk. 3. Arbejdsministeren fastsætter regler om højere aldersgrænse end 15 år for beskæf-

tigelse ved arbejde, som efter sin beskaffenhed eller de omstændigheder, hvorunder det udføres, kan være farligt for de unges sikkerhed, sundhed eller udvikling. Disse regler kan også omfatte de under stk. 1, 2, pkt., og stk. 2 omhandlede unge.

Stk. 4. Arbejdsministeren kan i øvrigt fastsætte regler om, at unge under 15 år

- 1) kan have lettere erhvervsmæssigt arbejde,
- 2) kan optræde i offentlige forestillinger eller ved optagelse af film eller lignende.

Stk. 5. Der skal ved udformningen af regler i henhold til stk. 4 tages hensyn til de unges alder, udvikling og helbredstilstand samt til skole- eller anden uddannelse.

3. § 61 affattes således:

»§ 61. Arbejdstiden for den unge under 18 år må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme fag, og arbejdstiden må endvidere ikke overstige 8 timer om dagen og 40 timer om ugen.

Stk. 2. Den daglige arbejdstid for unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, må ikke overstige 2 timer på skoledage og 7 timer på andre dage end skoledage. Dog må unge, som er fyldt 15 år, men stadig omfattet af undervisningspligten, arbejde 8 timer på andre dage end skoledage. Den samlede ugentlige arbejdstid må ikke overstige 12 timer i uger med skoledage og 35 timer i andre uger end skoleuger. Dog må unge, der er fyldt 15 år, men stadig omfattet af undervisningspligten, arbejde 40 timer i andre uger end skoleuger. For unge, som er under 15 år, men ikke længere omfattet af undervisningspligten, må arbejdstiden ikke overstige 7 timer om dagen og 35 timer om ugen.

Stk. 3. Hvis den daglige arbejdstid overstiger 4 ½ time, skal unge under 18 år have en pause på mindst 30 minutter. Pausen skal være passende beliggende og om muligt sammenhængende.

Stk. 4. Unge under 18 år må ikke arbejde i tidsrummet mellem kl. 20 og kl. 6.

Stk. 5. Arbejdsministeren kan fastsætte særlige regler om

- 1) arbejdstidens tilrettelæggelse og beregning i tilfælde, hvor unge arbejder som led i en uddannelse eller arbejder for flere arbejdsgivere,
- 2) i hvilket omfang stk. 1 kan fraviges for un-

- ge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten,
- 3) at unge, som er omfattet af undervisningspligten, skal have en helt arbejdsfri periode i løbet af skoleferien, og
  - 4) at bestemmelsen i stk. 4 kan fraviges for fag eller faglige områder, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt, for unge der er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, dog således at unge under ingen omstændigheder må arbejde i tidsrummet mellem kl. 24 og kl. 4.

§ 60. Arbejdstiden for unge under 18 år må normalt ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme fag, jf. § 62, nr. 1.

Stk. 2. De unge må ikke beskæftiges mere end i alt 10 timer pr. dag. Arbejdstiden skal ligge samlet, kun afbrudt af passende spise- og hvilepauser.

4. § 62 affattes således:

»§ 62. Unge under 18 år skal have en sammenhængende hvileperiode på mindst 12 timer i døgnet. Dog skal unge, som er under 15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, have en sammenhængende hvileperiode på mindst 14 timer i døgnet.

Stk. 2. Inden for hver periode på 7 døgn skal unge under 18 år have to fridøgn, om muligt i sammenhæng. Et af disse fridøgn skal så vidt muligt falde på søndage.

Stk. 3. For fag og faglige områder eller for særlige arbejdsformer, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt, kan arbejdsministeren fastsætte særlige regler om

- 1) varigheden af hvileperioden for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, når der gives den unge en kompenserende hvileperiode,
- 2) udsættelse af fridøgn for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke længere er omfattet af undervisningspligten, når der gives den unge kompenserende fridøgn,
- 3) afbrydelse af hvileperiode, og
- 4) begrænsning af fridøgn, idet der dog altid skal gives den unge mindst 36 timers frihed i sammenhæng inden for hver periode af 7 døgn.

§ 61. Unge under 18 år skal have en samlet hvileperiode på mindst 12 timer i døgnet. Hvileperioden skal almindelighed omfatte tidsrummet mellem kl. 20 og kl. 6.

Stk. 2. Arbejdsministeren kan give særlige regler om hvileperiodens varighed og beliggenhed for fag eller faglige områder, hvor forholdene gør det nødvendigt eller ønskeligt.

5. Som ny i § 62a indsættes:

»§ 62 a. Arbejdsministeren kan i øvrigt fastsætte regler om, at § 61, stk. 1, 3, og 4, kan fraviges i de i § 53, stk. 4 nævnte tilfælde for unge, som er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten.«

§ 62. Arbejdsministeren kan fastsætte regler om

- 1) i hvilket omfang unge under 18 år må beskæftiges ud over fagets sædvanlige arbejdstid,
- 2) begrænsninger i adgangen til at beskæftige unge under 18 år i de i § 53, stk. 3, og § 54, stk. 1, nævnte tilfælde.

Rådets direktiv 94/33/EØF

af 22. juni 1994

om beskyttelse af unge på arbejdspladsen

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION
HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 118 A,

under henvisning til forslag fra Kommissionen⁽¹⁾

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg,⁽²⁾

i henhold til fremgangsmåde i traktatens artikel 189 C⁽³⁾, og ud fra følgende betragtninger:

I henhold til traktatens artikel 118 A skal Rådet ved udstedelse af direktiver vedtage minimumsforskrifter med henblik på at forbedre navnlig arbejdsmiljøet for at sikre et bedre beskyttelsesniveau for arbejdstagernes sikkerhed og sundhed;

i henhold til nævnte artikel skal det i disse direktiver undgås, at der pålægges administrative, finansielle og retlige byrder af en sådan art, at de hæmmer oprettelse og udvikling af små og mellemstore virksomheder;

i fællesskabspagten om arbejdstagernes grundlæggende arbejdsmarkedsmæssige og sociale rettigheder, der blev vedtaget af stats- og regeringscheferne for elleve medlemsstater på Det Europæiske Råds samling den 9. december 1989 i Strasbourg, hedder det bl.a.:

»20. Med forbehold af gunstigere regler for unge, bl.a. sådanne, der gennem uddannelse sikrer de pågældende adgang til arbejdsmarkedet, og med forbehold af undtagelser for visse

former for lettere arbejde, må minimumsalderen for adgangen til at udføre erhvervsarbejde ikke være lavere end den alder, hvor skolepligten ophører, og under ingen omstændigheder lavere end 15 år;

22. Der skal træffes de nødvendige foranstaltninger med henblik på at udforme de for unge arbejdstagere gældende arbejdsretlige regler således, at de stemmer overens med de unges behov for personlig udvikling, erhvervsuddannelse og adgang til beskæftigelse.

Især skal arbejdstiden for arbejdstagere under 18 år begrænses – idet denne begrænsning ikke må kunne omgås gennem overarbejde – og natarbejde forbydes, bortset fra visse former for beskæftigelse, der fastsættes i de nationale retsfor skrifter.«

der bør tages hensyn til Den Internationale Arbejdsorganisations principper om beskyttelse af unge under arbejdet, herunder om mindstealderen for adgang til beskæftigelse;

Europa-Parlamentet⁽⁴⁾ opregner i sin beslutning om børnearbejde aspekterne i forbindelse med unges arbejde, og understreger bl.a. virkningerne på deres sundhed, sikkerhed og fysiske og intellektuelle udvikling, samtidig med at der peges på nødvendigheden af, at der vedtages et direktiv om harmonisering af de forskellige medlemsstaters lovgivning på dette område;

ifølge artikel 15 i Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet, skal⁽⁵⁾ særligt følsomme risikogrupper beskyttes mod farer, som for dem er særligt alvorlige;

børn og unge skal betragtes som særlige risikogrupper, og der skal træffes foranstaltninger

⁽¹⁾ EFT nr. C 84 af 4.4.1992, s. 7.

⁽²⁾ EFT nr. C 313 af 30.11.1992, s. 70.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets udtalelse af 17. december 1992 (EFT nr. C 21 af 25.1.1993, s. 167). Rådets fælles holdning af 23. november 1993 (endnu ikke offentliggjort i Tidende). Europa-Parlamentets afgørelse af 9. marts 1994 (EFT nr. C 91 af 28.3.1994, s. 89).

⁽⁴⁾ EFT nr. C 190 af 20.7.1987, s. 44.

⁽⁵⁾ EFT nr. L 183 af 29.6.1989, s. 1.

med hensyn til deres sikkerhed og sundhed;

børns sårbarhed kræver, at medlemsstaterne indfører forbud mod at de arbejder, og sørger for, at mindstealderen for adgang til beskæftigelse eller arbejde ikke er lavere end den alder, hvor den obligatoriske fuldtidsundervisning i henhold til national lovgivning ophører og under ingen omstændigheder lavere end 15 år; undtagelser fra forbuddet mod børns arbejde, må kun kunne tillades i særlige tilfælde og på de betingelser, der er fastsat i dette direktiv; undtagelserne må under ingen omstændigheder gå ud over børnenes skolegang eller deres udbytte af den modtagne undervisning;

de særlige omstændigheder, der gør sig gældende ved overgangen fra barndom til voksenliv nødvendiggør, at de 15-17-åriges arbejde nøje reguleres og beskyttes;

enhver arbejdsgiver bør sikre de unge arbejdsvilkår, som er tilpasset deres alder;

arbejdsgiverne bør iværksætte de nødvendige foranstaltninger, for at beskytte de unges sikkerhed og sundhed på grundlag af en vurdering af de risici, som arbejdet frembyder for dem;

medlemsstaterne bør beskytte de unge mod de særlige risici, der skyldes deres manglende erfaring, manglende bevidsthed om eksisterende eller potentielle risici eller det forhold, at de endnu ikke er fuldt udviklede;

medlemsstaterne bør således forbyde, at unge beskæftiges med det arbejde, der er omhandlet i dette direktiv;

indførelsen af minimumsforskrifter for tilrettelæggelse af arbejdstiden vil forbedre de unges arbejdsvilkår;

de unges maksimale arbejdstid skal nøje begrænses, og der skal indføres forbud mod, at unge udfører natarbejde, bortset fra visse former for beskæftigelse, der fastsættes i de nationale retsforskrifter;

medlemsstaterne bør træffe passende foranstaltninger til sikring af, at arbejdstiden for 15-17-årige, som går i skole, ikke skader deres evne til at drage nytte af undervisningen;

den tid, som de unge, der arbejder i en virksomhed som led i en ordning med teoretisk og/eller praktisk vekseluddannelse eller med

praktik, bruger på undervisning, skal regnes med til arbejdstiden;

for at sikre de unges sikkerhed og sundhed bør de have minimumshvileperioder – dagligt, ugentligt og årligt – og passende pauser;

hvad angår den ugentlige hviletid bør der tages behørigt hensyn til de forskellige kulturelle, etniske, religiøse og andre faktorer i medlemsstaterne; hver enkelt medlemsstat træffer endelig afgørelse om, hvorvidt og i hvilket omfang søndagen skal medregnes i den ugentlige hviletid;

relevant arbejdserfaring kan bidrage til at opfylde et mål om at forberede de unge til arbejds- og voksenlivet, hvis der drages omsorg for, at det ikke er til skade for deres sikkerhed, sundhed og udvikling;

selv om de muligheder for fravigelser og begrænsninger, der fastsættes i nærværende direktiv, synes nødvendige i forbindelse med visse aktiviteter og særlige situationer, bør de ikke anvendes på en sådan måde, at de strider mod principperne i det system, der er indført til beskyttelse af unge;

dette direktiv udgør en konkret del af gennemførelsen af den sociale dimension inden for det indre marked;

den konkrete gennemførelse af det beskyttelsessystem, der er omhandlet i dette direktiv, kræver, at medlemsstaterne anvender en række foranstaltninger, der skal være effektive og rimelige;

iværksættelsen af en række af dette direktivs bestemmelser, frembyder særlige vanskeligheder for en medlemsstat for så vidt angår dens system for beskyttelse af unge på arbejdspladsen; denne medlemsstat bør derfor gives en passende periode, i hvilken den kan undlade at gennemføre de pågældende bestemmelser

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

AFSNIT I

Artikel 1

Formål

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at forbyde børns arbejde.

De sørger på de i dette direktiv fastsatte betingelser for, at mindstealderen for adgang til beskæftigelse eller arbejde ikke er lavere end den alder, hvor den obligatoriske fuldtidsundervisning ophører, og under ingen omstændigheder lavere end 15 år.

2. Medlemsstaterne sørger for, at de 15-17-åriges arbejde reguleres nøje og beskyttes på de betingelser, der er fastsat i dette direktiv.

3. Medlemsstaterne sørger generelt for, at alle arbejdsgivere sikrer de unge arbejdsbetingelser, som er tilpasset deres alder.

Medlemsstaterne sørger for at beskytte de unge mod økonomisk udnyttelse og mod ethvert arbejde, der kan skade deres sikkerhed, sundhed eller fysiske, psykiske, moralske eller sociale udvikling eller gribe forstyrrende ind i deres uddannelse.

Artikel 2

Anvendelsesområde

1. Dette direktiv gælder for enhver person under 18 år, hvis arbejdskontrakt eller ansættelsesforhold er defineret i den gældende lovgivning i en medlemsstat og/eller omfattet af en gældende lovgivning i en medlemsstat.

2. Medlemsstaterne kan ved lov eller administrative bestemmelser fastsætte, at dette direktiv ikke finder anvendelse på lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde inden for de grænser og på de betingelser, de fastsætter ved lov eller administrative bestemmelser, for så vidt angår:

- a) arbejde der udføres i en privat husholdning, eller
- b) arbejde, der hverken anses for skadeligt eller farligt for unge, i familievirksomheden.

Artikel 3

Definitioner

I dette direktiv forstås ved

- a) ung: enhver person under 18 år som nævnt i artikel 2, stk. 1
- b) barn: enhver ung under 15 år eller enhver ung, som stadig følger en obligatorisk fuld-

tidsundervisning, der er påbudt ved national lov

c) 15-17-årig: enhver ung, der er fyldt 15 år, men endnu ikke 18 år, og som ikke længere følger en obligatorisk fuldtidsundervisning, der er påbudt ved national lov

d) lettere arbejde: ethvert arbejde, der på grund af de involverede opgavers art eller de særlige forhold, under hvilke de skal udføres:

i) ikke vil kunne skade børns sikkerhed, sundhed eller udvikling, og

ii) ikke er af en sådan art, at det kan gå ud over deres skolegang, deres deltagelse i erhvervsorienterings- eller erhvervsuddannelsesprogrammer, der er godkendt af den kompetente myndighed, eller deres mulighed for at få udbytte af den modtagne undervisning

e) arbejdstid: ethvert tidsrum, i hvilket den unge er på arbejde og står til rådighed for arbejdsgiveren under udførelsen af sin beskæftigelse eller sine opgaver i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis

f) hviletid: ethvert tidsrum, der ikke er arbejdstid.

Artikel 4

Forbud mod børnearbejde

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at forbyde, at børn udfører arbejde.

2. Under hensyn til målsætningerne i artikel 1 kan medlemsstaterne ved lov eller administrative bestemmelser fastsætte, at forbud mod børns arbejde ikke finder anvendelse på:

- a) børn, der udøver de aktiviteter, der er nævnt i artikel 5
- b) børn, der er fyldt 14 år, og som arbejder i en virksomhed som led i en ordning med vekseluddannelse eller praktik, hvis dette arbejde udføres i overensstemmelse med de betingelser, den kompetente myndighed har fastsat
- c) børn, der er fyldt 14 år, og som udfører andet lettere arbejde end det, der er omhandlet i artikel 5; andet lettere arbejde end det,

der er omhandlet i artikel 5, kan dog udføres af børn på 13 år i et begrænset antal timer om ugen og i bestemte arbejdskategorier, som bestemt i national lovgivning.

3. Medlemsstater, der benytter muligheden i stk. 2, litra c), fastsætter arbejdsbetingelserne for det pågældende lettere arbejde under iagttagelse af bestemmelser i dette direktiv.

Artikel 5

Kulturelle og lignende aktiviteter

1. Børn må kun antages til at optræde i aktiviteter af kulturel eller kunstneriske art, sportsarrangementer eller reklameforanstaltninger, hvis der forud indhentes en tilladelse hertil, som udstedes af den kompetente myndighed i de enkelte tilfælde.

2. Medlemsstaterne fastsætter ved lov eller administrative bestemmelser betingelserne for børns arbejde i de i stk. 1 nævnte tilfælde og betingelserne for denne forhåndstilladelse, for så vidt aktiviteterne:

- i) ikke vil kunne skade børnenes sikkerhed, sundhed eller udvikling, og
- ii) ikke er af en sådan art, at det kan gå ud over deres skolegang, deres deltagelse i erhvervsorienterings- eller erhvervsuddannelsesprogrammer, der er godkendt af den kompetente myndighed, eller deres mulighed for at få udbytte af den modtagne undervisning.

3. Som undtagelse fra fremgangsmåden i stk. 1, kan medlemsstaterne ved lov eller administrative bestemmelser og på betingelser, de fastsætter, give tilladelse til, at børn, der er fyldt 13 år, kan beskæftiges med at optræde i aktiviteter af kulturel eller kunstnerisk art, sportsarrangementer eller reklameforanstaltninger.

4. Medlemsstater med en særlig godkendelsesordning for modelbureauer, for så vidt angår børns aktiviteter, kan bevare denne ordning.

AFSNIT II

Artikel 6

Arbejdsgiverens almindelige forpligtelser

1. Med forbehold af artikel 4, stk. 1, træffer arbejdsgiveren de nødvendige foranstaltninger til beskyttelse af de unges sikkerhed og sundhed og tager navnlig hensyn til de særlige risici, der er nævnt i artikel 7, stk. 1.

2. Arbejdsgiveren iværksætter foranstaltningerne i stk. 1 på grundlag af en vurdering af de risici, som arbejdet frembyder for de unge.

Vurderingen skal foretages, inden de unge tiltræder arbejdet, og hver gang der sker en væsentlig ændring af arbejdsvilkårene; den skal især vedrøre:

- a) arbejdsstedets og arbejdspladsens udstyr og indretning
- b) arten, graden og varigheden af udsættelsen for fysiske, biologiske og kemiske agenser
- c) indretningen, valget og anvendelsen af arbejdsudstyr, herunder især agenser, maskiner, apparater og anlæg, samt håndteringen heraf
- d) tilrettelæggelsen af arbejdsprocesserne og arbejdsgangen og samspillet mellem disse (organiseringen af arbejdet)
- e) de unges niveau med hensyn til oplæring og instruktion.

Hvis denne vurdering viser, at der er risiko for de unges sikkerhed, fysiske eller psykiske sundhed eller udvikling, sikres det, at der med regelmæssige mellemrum foretages en gratis, relevant undersøgelse og kontrol af de unges helbred, jf. dog direktiv 89/391/EØF.

Den gratis helbredsundersøgelse og -kontrol kan gennemføres inden for rammerne af et nationalt sundhedssystem.

3. Arbejdsgiveren skal gøre de unge bekendt med eventuelle risici, samt med alle de foranstaltninger, der er truffet med hensyn til deres sikkerhed og sundhed.

Endvidere skal arbejdsgiveren gøre børnenes forældre eller værger bekendt med eventuelle risici samt med alle de foranstaltninger,

der er truffet med hensyn til børnenes sikkerhed og sundhed.

4. Arbejdsgiveren skal inddrage de beskyttelses- og forebyggelsestjenester, der er omhandlet i artikel 7 i direktiv 89/391/EØF, i planlægningen, gennemførelsen og kontrollen af de sikkerheds- og sundhedsforhold, der gælder i forbindelse med unges arbejde.

Artikel 7

Unges sårbarhed – Arbejdsforbud

1. Medlemsstaterne sørger for, at unge beskyttes mod de særlige risici for deres sikkerhed, sundhed og udvikling, der skyldes de unges manglende erfaring, manglende bevidsthed om eksisterende eller potentielle risici eller det forhold, at de endnu ikke er fuldt udviklede.

2. Med forbehold af artikel 4, stk. 1, forbyder medlemsstaterne, at unge beskæftiges med:

- a) arbejde, der objektivt set overstiger deres fysiske eller psykiske ydeevne
- b) arbejde, der medfører skadelig udsættelse for giftige stoffer, kræftfremkaldende stoffer, stoffer, som forårsager arvelige genetiske skader, stoffer, som forårsager fosterskader, eller stoffer, som på anden måde kan forårsage kroniske skader for mennesker
- c) arbejde, der medfører udsættelse for skadelig stråling
- d) arbejde, der indebærer en ulykkesrisiko, som unge må antages ikke at kunne erkende eller afværge på grund af manglende sans for sikkerhedsaspekterne eller manglende erfaring eller uddannelse, eller
- e) arbejde, der på grund af ekstrem kulde eller varme, eller på grund af støj eller rystelser bringer deres sundhed i fare.

Arbejde, der vil kunne indebære særlige risici for unge som anført i stk. 1, er blandt andet:

- arbejde, der indebærer skadelig udsættelse for de fysiske, biologiske og kemiske agenser, der er omhandlet i punkt I i bilaget, og
- de processer og det arbejde, der er nævnt i punkt II i bilaget.

3. For de 15–17-årige kan medlemsstaterne ved lov eller administrative bestemmelser tillade undtagelser fra stk. 2, når de er nødvendige for de 15–17-åriges erhvervsuddannelse, og på betingelse af, at deres sikkerhed og sundhed beskyttes, fordi arbejdet udføres under tilsyn af en kompetent person som omhandlet i artikel 7 i direktiv 89/391/EØF, og med forbehold af, at den beskyttelse, nævnte direktiv giver er sikret.

AFSNIT III

Artikel 8

Arbejdstid

1. Medlemsstater, der benytter muligheden i artikel 4, stk. 2, litra b) eller c), træffer de nødvendige foranstaltninger for at begrænse børns arbejdstid til:

- a) otte timer om dagen og 40 timer om ugen for børn, der arbejder i en virksomhed som led i en ordning med vekselluddannelse eller praktik
- b) to timer pr. undervisningsdag og tolv timer om ugen for så vidt angår arbejde, der udføres i undervisningsperioden, men uden for undervisningstiden, hvis dette ikke er forbudt i henhold til national lovgivning eller i strid med national praksis; den daglige arbejdstid må dog under ingen omstændigheder overstige syv timer; denne grænse kan hæves til otte timer for børn, der er fyldt 15 år
- c) syv timer om dagen og 35 timer om ugen for så vidt angår arbejde, der udføres i en skolefri periode på mindst en uge; disse grænser kan hæves til otte timer om dagen og 40 timer om ugen for børn, der er fyldt 15 år
- d) syv timer om dagen og 35 timer om ugen for så vidt angår lettere arbejde, der udføres af børn, der ikke længere følger en obligatorisk fuldtidsundervisning, der er påbudt ved national lov.

2. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at begrænse 15–17-åriges arbejdstid til otte timer om dagen og 40 timer om ugen.

3. Den tid, som unge, der arbejder i en virksomhed som led i en ordning med teoretisk og/eller praktisk vekselluddannelse eller praktik, bruger på undervisning, regnes med til arbejdstiden.

4. Hvis en ung er ansat af flere arbejdsgivere, lægges alle de præsterede arbejdsdage og arbejdstimer sammen.

5. Medlemsstaterne kan ved lov eller administrative bestemmelser tillade undtagelser fra stk. 1, litra a), og stk. 2 i særlige tilfælde, eller hvis dette af objektive grunde er berettiget.

Medlemsstaterne fastsætter ved lov eller administrative bestemmelser betingelserne, begrænsningerne og reglerne for iværksættelsen af sådanne undtagelser.

Artikel 9

Natarbejde

1. a) Medlemsstater, der benytter muligheden i artikel 4, stk. 2, litra b) eller c), træffer de nødvendige foranstaltninger for at forbyde børns arbejde mellem kl. 20. og kl. 6.
- b) Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at forbyde 15-17-åriges arbejde mellem kl. 22 og kl. 6 eller mellem kl. 23 og kl. 7.
2. a) Medlemsstaterne kan ved lov eller administrative bestemmelser for særlige aktivitetssektorer tillade, at 15-17-årige arbejder i den i stk. 1, litra b), nævnte periode, i hvilken natarbejde er forbudt. I så tilfælde træffer medlemsstaterne passende foranstaltninger med henblik på, at den 15-17-årige er under opsyn af en voksen i tilfælde, hvor et sådant opsyn er nødvendigt for at beskytte den 15-17-årige.
- b) Hvis litra a) anvendes, er arbejde mellem kl. 24 og kl. 4 dog forbudt.

Medlemsstaterne kan dog i nedenstående tilfælde ved lov eller administrative bestemmelser tillade 15-17-åriges arbejde i den periode, i

hvilken natarbejde er forbudt, hvis dette af objektive grunde er berettiget, og såfremt der gives dem en passende kompenserende hvileperiode, og formålene i artikel 1 ikke anfægtes:

- arbejde, der udføres inden for søfart eller fiskeri
- arbejde, der udføres i de væbnede styrker eller ved politiet
- arbejde, der udføres på hospitaler eller lignende institutioner
- deltagelse i aktiviteter af kulturel eller kunstnerisk art, sportsarrangementer eller reklameforanstaltninger.

3. 15-17-årige skal, inden de begynder at udføre natarbejde og derefter med jævne mellemrum, have tilbudt en gratis helbredsundersøgelse og bedømmelse af deres arbejdsevne, medmindre de kun undtagelsesvis arbejder i den periode, i hvilken natarbejde er forbudt.

Artikel 10

Hviletid

1. a) De medlemsstater, der benytter muligheden i artikel 4, stk. 2, litra b) eller c), træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at børn for hver periode på 24 timer har en sammenhængende hvileperiode på mindst 14 timer.
- b) Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at 15-17-årige for hver periode på 24 timer har en sammenhængende hvileperiode på mindst tolv timer.
2. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på for hver syvdaysperiode at sikre, at
  - børn, over for hvilke de benytter muligheden i artikel 4, stk. 2, litra b) eller c), og
  - 15-17-årige har en hvileperiode på mindst to dage, om muligt i sammenhæng.

Hvis det af tekniske eller organisatoriske grunde er berettiget, kan den mindste hvileperiode nedsættes, men den må under ingen omstændigheder være på under 36 timer i sammenhæng.

Den mindste hvileperiode i første og andet afsnit omfatter i princippet søndagen.

3. Medlemsstaterne kan ved lov eller administrative bestemmelser tillade, at den i stk. 1 og 2 omhandlede mindste hvileperiode afbrydes i forbindelse med aktiviteter, der er kendetegnet ved flere kortere arbejdsperioder eller af kort varighed i løbet af dagen.

4. For de 15–17-årige kan medlemsstaterne ved lov eller administrative bestemmelser tillade undtagelser fra stk. 1, litra b), og stk. 2. i nedenstående tilfælde, hvis dette af objektive grunde er berettiget, såfremt der gives de 15–17-årige en passende kompenserende hvileperiode, og formålene i artikel 1 ikke anfægtes:

- a) arbejde, der udføres inden for søfart eller fiskeri
- b) arbejde, der udføres i de væbnede styrker eller ved politiet
- c) arbejde, der udføres på hospitaler eller lignende institutioner
- d) arbejde, der udføres inden for landbruget
- e) arbejde, der udføres i turistsektoren eller i hotel- og restaurationssektoren
- f) aktiviteter, der er kendetegnet ved flere kortere arbejdsperioder i løbet af dagen.

Artikel 11

Årlig hvileperiode

Medlemsstater, der benytter muligheden i artikel 4, stk. 2, litra b) eller c), sørger for, at børn, som følger en obligatorisk fuldtidsundervisning, der er påbudt ved national lov, så vidt muligt har en helt arbejdsfri periode i løbet af skoleferien.

Artikel 12

Pauser

Medlemsstaterne træffer de nødvendig foranstaltninger for at sikre, at unge har en pause på mindst 30 minutter, om muligt sammenhængende, hvis den daglige arbejdstid overstiger 4 1/2 time.

Artikel 13

15–17-åriges arbejde i tilfælde af force majeure

Medlemsstaterne kan ved lov eller administrative bestemmelser tillade undtagelser fra artikel 8, stk. 2, artikel 9, stk. 1, litra b), artikel 10, stk 1, litra b), og for så vidt angår 15–17-årige, artikel 12, hvis der er tale om arbejde under de forhold, der er omhandlet i artikel 5, stk. 4, i direktiv 89/391/EØF, såfremt dette arbejde er midlertidigt, skal udføres omgående, der ikke er voksne arbejdstagere til rådighed, og der gives de pågældende 15–17-årige tilsvarende kompenserende hvileperioder inden for tre uger.

AFSNIT IV

Artikel 14

Foranstaltninger

Medlemsstaterne fastsætter, hvilke foranstaltninger der skal finde anvendelse i tilfælde af overtrædelse af de bestemmelser, der vedtages for at iværksætte dette direktiv; foranstaltningerne skal være effektive og stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen.

Artikel 15

Tilpasning af bilaget

Den tekniske tilpasning af bilaget som følge af den tekniske udvikling, udviklingen inden for internationale bestemmelser og specifikationer samt indvundne erfaringer på det område, som direktivet dækker, foretages efter fremgangsmåden i artikel 17 i direktiv 89/391/EØF.

Artikel 16

Opretholdelse af beskyttelsesniveauet

Uanset medlemsstaternes ret til at tilpasse de forskellige bestemmelser på området for beskyttelse af unge efter udviklingen, for så vidt dette direktivs minimumskrav overholdes, udgør gennemførelsen af direktivet ikke en gyldig begrundelse for at sænke det generelle niveau for beskyttelse af unge.

*Artikel 17***Afsluttende bestemmelser**

1. a) Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 22. juni 1996, eller sikre, senest på denne dato, at arbejdsmarkedets parter indfører de nødvendige bestemmelser ved overenskomster, idet medlemsstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for til enhver tid, at kunne garantere de resultater, som dette direktiv foreskriver.
  - b) Det Forenede Kongerige kan dog i en periode på fire år fra den i litra a) fastsatte dato undlade at gennemføre artikel 8, stk. 1, litra b), første afsnit, for så vidt angår den ugentlige maksimale arbejdstid, samt artikel 8, stk. 2, og artikel 9, stk. 1, litra b), og stk. 2.
Kommissionen forelægger en rapport om virkningerne af denne bestemmelse. Rådet, der træffer afgørelse på de i traktaten fastsatte betingelser, beslutter, om ovennævnte periode skal forlænges.
  - c) Medlemsstaterne underretter straks Kommissionen herom.
2. Når medlemsstaterne vedtager de i stk. 1 omhandlede love og administrative bestemmelser, skal de indeholde en henvisning til dette direktiv, eller de skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere

regler for denne henvisning fastsættes af medlemsstaterne.

3. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsforskrifter, som de allerede har udstedt, eller som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

4. Medlemsstaterne forelægger hvert femte år Kommissionen en rapport om den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i dette direktiv, med angivelse af arbejdsmarkedspartenes synspunkter.

Kommissionen underretter Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg herom.

5. Kommissionen forelægger med regelmæssige mellemrum Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg en rapport om anvendelsen af dette direktiv, under hensyntagen til stk. 1, 2, 3 og 4.

Artikel 18

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Luxembourg,
den 22. juni 1994.

På rådets vegne

E. Yiannopoulos

Formand

BILAG

Ikke-udtømmende liste over agenser, processer og arbejde

(Artikel 7, stk. 2, andet afsnit)

I. Agenser1. *Fysiske agenser:*

- a) ioniserende stråling
- b) arbejde under højt lufttryk, f.eks. i trykkamre, dykkerarbejde.

2. *Biologiske agenser:*

- a) biologiske agenser i gruppe 3 og 4, som omhandlet i litra d) i artikel 2 i Rådets direktiv 90/679/EØF af 26. november 1990 om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet (syvende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)⁽¹⁾.

3. *Kemiske agenser:*

- a) stoffer og præparater, der i henhold til Rådets direktiv 67/548/EØF af 27. juni 1967 om tilnærmelse af lovgivning om klassificering, emballering og etikettering af farlige stoffer⁽²⁾ og Rådets direktiv 88/379/EØF af 7. juni 1988 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om klassificering, emballering og etikettering af farlige præparater⁽³⁾ er klassificeret som giftige (T), meget giftige (Tx), ætsende (C) eller eksplosive (E)
- b) stoffer og præparater, der i henhold til direktiv 67/548/EØF og direktiv 88/379/EØF er klassificeret som sundhedsskadelige (Xn), og som er tildelt en eller flere af følgende risikoangivelser:
  - fare for varig skade på helbred (R39)
  - mulighed for varig skade på helbred (R40)
  - kan give allergi ved indånding (R42)
  - kan give allergi ved kontakt med huden (R43)
  - kan fremkalde kræft (R45)
  - kan forårsage arvelige genetiske skader (R46)
  - alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning (R48)
  - kan svække fertiliteten (R60)
  - kan medføre fosterskader (R61)

⁽¹⁾ EFT nr. L 374 af 31. 12. 1990, s. 1.

⁽²⁾ EFT nr. 196 af 16. 8. 1967, s. 1. Direktivet er senest ændret ved direktiv 93/679/EØF (EFT nr. L 268 af 29. 10. 1993, s. 91).

⁽³⁾ EFT nr. L 187 af 16. 7. 1988, s. 14. Direktivet er senest ændret ved direktiv 93/18/EØF (EFT nr. L 104 af 29. 4. 1993, s. 46).

- c) stoffer og præparater, der i henhold til direktiv 67/548/EØF og 88/379/EØF er klassificeret som lokalirriterende (Xi), og som er forsynet med en eller flere af følgende risikosætninger:
- yderst brandfarlig (R12)
  - kan give allergi ved indånding (R42)
  - kan give allergi ved kontakt med huden (R43)
- d) stoffer og præparater, der er omhandlet i artikel 2, litra c), i Rådets direktiv 90/394/EØF af 28. juni 1990 om beskyttelse af arbejdstagerne mod risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer (sjette særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF⁽⁴⁾)
- e) bly og blyforbindelser, for så vidt disse agenser kan optages i den menneskelige organisme
- f) asbest.

II. Processer og arbejde

1. Processer og arbejde, der er anført i bilag I til direktiv 90/394/EØF.
2. Arbejde med fremstilling og håndtering af maskiner, fyrværkeriartikler samt diverse objekter, som indeholder sprængstoffer.
3. Arbejde med vilde eller giftige dyr.
4. Arbejde med industriel slagtning af dyr.
5. Arbejde, som indebærer håndtering af udstyr til produktion, opbevaring eller anvendelse af komprimerede, flydende eller opløste gasser.
6. Arbejde med tanke, bassiner, reservoirer, dunke eller flasker, der indeholder de kemiske agenser, der er omhandlet i punkt I.3.
7. Arbejde, som indebærer risiko for sammenstyrtning.
8. Arbejde, som indebærer risiko for højspændingsstød.
9. Arbejde, hvor tempoet bestemmes af en maskine, og som indebærer akkordarbejde.

⁽⁴⁾ EFT nr. L 196 af 26. 7. 1990, s. 1.